

ОЛЕКСАНДР ГАВРОВО

КАПИТАН
АЛДИЗ

• ПЕТРОПОЛАН •

ХАРКІВ
«ФОНІ»
2022

Розділ 1. ВЕСЕЛИЙ ЦВИНТАР

*...Раз дуже гриміло та блискало.
А з того боку кликали:
— Юро! Параско! Пой ня перевези!
Іван Майорів чув, пішов і перевіз.
А то був якийсь нефайний старий чоловік, і з ним много
мишей поскакало у човен.
І весь тот рік був мишащий...*

Спека була неймовірною — млосною, мов дебела пітна жінка у переповненій маршрутці. Тож мені нічого не лишалося, як купити пляшку пива, аби за мент охолодитися. Благо, поруч був старий цвинтар. У затінку вікових дерев тут спокійно можна помедитувати, сидячи між надгробками колись знаних, а нині нікому не відомих громадян.

Я любив це покинуте місце. Ніби в центрі міста, а звернеш у стару, обвислу на однім плечі браму — і наче в іншому вимірі. Ні тобі загазованої вулиці, ні галасливого дурнувато-го натовпу («Кому чебуреки?!»), ні постійної нашої біганини за вчорашнім щастям.

Ми часто завалювали сюди на пиво з професором. Присядемо на краєчку кам'яної могильної плити, тріснутої від часу та брудних черевиків молоді парослі наркоманів (он скільки довкола бульбуляторів, бовдури!), та й потягуємо золотавий напій, який аж піниться зі скляно-тьмавих горлянок. Міркуємо собі про вічне та іронічне. Чи то вголос, чи про себе. Кажуть, найвищий рівень спілкування — це коли вже й слова стають зайвими. Головне, аби було з ким почаркуватися.

Легкокрилі пташки безтурботно щебечуть, похилі хрести навіюють тиху задуму, масні жарти професора крутяться

довкола напівоголеного жіноцтва, на серці легко і радісно...
Ех, життя! Яка ти все-таки приємна штуценка! Моментами, звісно.

Ми навіть придумали кодову назву для цього древнього, як Адам, шматка здичавілої землі, дерев та могил — «Веселий цвинтар». Саме так називалася одна зі збірок Василя Стуса. Шануючи літературу, ми поширили поетове слово у маси. І вже не від одного знайомого я чув, як це давнє кладовище услід за нами називають «веселим». Що-що, а цупити ідеї у нас уміють.

Я вже майже вицмулив своє пиво, коли на стежці, що вела через цвинтар на паралельну вулицю, узрів зарослу пику доктора історичних наук. «Є Бог на небі!» — зрадив я живій душі у цьому царстві мертвих і непитущих.

— Агов, професоре! — гукнув я, але той, видно, не розчув, бо різко звернув у напрямку вічнозелених корчів. Зробивши останній ковток (не пропадати ж добру!), я кинувся наздоганяти історичне світило.

Професор Бідака був відомий не тільки глибоким та різнобічним інтелектом, але й екстравагантною поведінкою. Його кудлата шевелюра і борода, котра росла в різні боки і, схоже, ніколи не знала ні гребінця, ні перукаря, блиск великих антрацитових очей наганяли жах не на одну добропорядну студентку.

Професор швидко рухався вперед, розмовляючи сам із собою. Мабуть, сперечався, бо жваво жестикулював рукою прямо перед своїм носом. «Ого! Так і зацідити собі можна! Ох уж ці генії!» — гріб я з усіх сил, наздоганяючи старшого колегу. Та раптом він шмигнув у непролазні зарості збоку і наче розчинився.

Я спробував пропхатися за ним, але тверді, як крихти арештантського хліба, колючки боляче дряпали незахищене тіло. (Я був у смугастих шортах і червоній майці.)

— Агов, дядьку! Де ти, до біса, подівся? — голосно покликав його.

У відповідь — анітелень! Тоді я набрався духу, заплющив очі і з криком: «Через терня — до зірок!» силою пропхався крізь кляте корчулля. «Срака-мотика! — я стирав кров із кількох глибоких подряпин. — Ну це тобі обійдеться не одним пивом!» — злився я, роззираючись довкруг.

Але на невеликій галявині нікого не було. Дивно, але я вперше опинився у цьому тихому закапелку. Він знаходився на самому краю кладовища неподалік від кам'яного напіврозваленого муру. Мініатюрна полянка, в центрі якої причаїлася лише одна могила, зусібіч оточена непрохідними кущами.

«Кепський жарт!» — міркував я про зниклого професора. Мабуть, він мене помітив і вирішив по-дитячому розіграти. «Теж мені конспіратор. Сказав би просто, що не має дяки», — підійшов я до сірої поваленої плити. Колись на ній був напис, але тепер на камені годі було щось прочитати. Виднівся лише рік — 1871.

«Ого! — присвиснув я, — 135 років тому!» І раптом у кущах праворуч угледів добре знайомий професорів дипломат. Чорний, вже з обтертими кутами, в якому професор зазвичай мав не тільки пляшку оковитої, але й свіжий буханець і навіть дерев'яну дощечку для краяння хліба. Естет, Бога му!

Але зараз по мені зрадливо завовтузилися скажені мурахи. Адже це було неймовірно, щоби Бідака ось так залишив дипломат напризволяще. Він не розлучався з ним навіть у стані повної прострації чи алкогольного затемнення, чи то пак — «просвітлення», за вишуканою термінологією професора. Я відступив назад і ледь не впав, втрапивши ногою в порожнечу.

— Що за кара! — вилаявся я, розглядаючи кругленьку яму. Вона виявилася місткою і була прикрита свіжим гіллям. Найцікавіше, що земляний отвір вів у глиб могили.

«О Господи!» — вперше веселий цвинтар став навіювати мені щось потойбічне. Я знав, що з часом труни з небіжчиками трухлявють і земля над ними провалюється. Але 135 років — це я вам скажу вже історія, а не біологія! Тут давно все мало втрамбуватися.

А може, тут щось розшукували? В моїй уяві одразу поставили цинічні пики розкопувачів могил, цих нищих мисливців за золотими хрестиками та перснями, які відсікають трупам пальці та голови, засіваючи ними розрихлену землю.

Я уважніше роздивлявся темну яму, по краях якої осипалася свіжа глина, ще раз зиркнув на залишений дипломат, і тут мені в голову прийшла дика думка: «А що, як професор... того! Заліз усередину!» Він був таким фанатом науки, що міг утнути й не таке. Я посміхнувся і спробував ногою дістати дна провалля. Але...

Спожите пиво виступило на мені рясними краплями. Дна не було. Я, відсунувши набік кілька відчужених гілок, посвітив, було, мобількою, але на незначній глибині світло губилося. Зате розгледів, що лаз достатньо широкий, аби до нього пропхатися.

«Ні, це якесь божевілля! Мабуть, я таки сьогодні перегрівся», — почав я обмахуватися носовичком, бо головні убори ненавиджу з дитсадка. Але тут у ямі почулося шурхотіння, і на мені заворушилося волосся. «Мамо, ваші діти, як птиці!» — пролопотів я уривок шлягера шкільного хору і, наче прудконогий олень, пролетів через колючий паркан. Чи навіть над ним. Шкода, що це особисте досягнення ніхто не зафіксував.

Та через кілька секунд професійна цікавість взяла гору, і я таки знайшов у живоплоті невелику шпарку для ока, через яку міг розглядати могилу, будучи про всяк випадок на безпечній відстані.

Із ями, крехтячи і щось невдоволено бурмочучи, виповз професор. Він був у старій чорній в'язаній шапочці і в сіро-

му турецькому светрі, які тут же з ненавистю зняв і закинув у кущі, мало не втрапивши у мене. Далі Бідака схопив потертий дипломат і попер навпростець через зарості. Його чорні очі дико оберталися, а з рота виривалися прокльони і матюки. Він продерся танком за кілька метрів від мене, тож я чітко розчув: «Худобина! Остолопи! Наволоч! От і домовляйся з ними!»

Чесно кажучи, я був ні живий, ні мертвий. «Боже, з ким я п'ю?! Пив... — поправив я себе. — Це ж якась чортівня». «Рогатий!» — прикрив я від здогадки рота, сторожко озирнувся довкола й дременув до поіржавілої брами з крейсерською швидкістю. Аж ось і рідна запилюжена вулиця, ятки з бабцями, гарячі пиріжки з яблуками та довгоногі кралі у міні-спідницях, які вистукують шпильками по тротуару свої позивні. Боже, який гарний світ!..

Розділ 2. ЗМОВА

...Там, у лісі, є дуже файне місце, Дірава скала.

Скала як стіна, а в ній діра.

А під скалою — площадка. Там чистенько. Файно.

Ци то правда, ци ніт, не знаю. Говорять, що на тому місці на Юря сходяться босоркані на собраніє...

— Що ти думаєш про Бідаку? — підливав я пиво Любчику, безвусому генію з філологічного факультету.

— О, професор — класний мужик! Ми з ним недавно бухали! — геній, видно, цим дуже пишався.

— Ти за ним нічого не помічав? — насторожено випитував я.

— Та ні, все в нормі. Бухає по-чорному! — юне обдарування випромінювало свою чарівну посмішку, на яку цнотливі дівчата залипали, як мухи на мед.

— Ні, я маю на увазі щось аномальне, потойбічне? — не вгавав я.

— Потойбічне? — ледь не захлинувся пивом другокурсник. — А що трапилось, старий?

Я коротко розповів про вчорашню історію, розмалювавши її в ще темніших барвах. (Фантазія в мене палка.) Так що в останній сцені професор вилізав з ями ледь не з пишними оленячими рогами. Студент був ще юний, а тому — наївний. У казки і Діда Мороза твердо вірив із трьох років.

— Слухай, а давай туди заліземо! — раптом запропонував він, відкинувши з чола мокрий русявий чуб. — Ще по пивку — і вперед на цвинтар!

— Ага, вперед ногами, — зіронізував я, розглядаючись довкола.

— Ясно, що ногами, — не зрозумів Любчик мого чорного гумору.

Але після трьох пив я здався. Ет, скільки там того життя! Досить нидіти у цій монотонній сірості. Та й редактор заму-чив мене постійними докорами, що я, мовляв, нічого путящого вже не пишу. Гаразд, Васильовичу! Ти побачиш крутий репортаж із цвинтарних нутрощів! Мало не здасться! Я вже уявляв черепи із прогнилими зубами, розкидані кістки, сморід зітлілих від часу решток, від чого мене одразу ледь не знудило. Бр-р-р-р!

Але невтомний університетський бунтар Любчик не дав мені впасти у трясовину невгамовної уяви. Він схопив мене за плече і поволік із забігайлівки із найдешевшим прокислим пивом та гордою назвою «У лисого чорта».

Пліткували, що голомозим був чоловік хазяйки генде-лика, яка й тепер дивилася на нас із-за шинквасу такими го-лодними очима, як діти з воєнних світлин. Усе її жіноче ест-во, від маківки фарбованого в нереальний вогняний колір кудлатого волосся до таких же криваво-червоних нігтів із розтоптаних білих босоніжок, волато кожним міліметром «SOS!». Одного Лисого їй було явно замало. Але нас чекали куди важливіші справи, ніж бюсти четвертого розміру!

Тож через чверть години, гордо горлаючи стрілецьких пісень, ми рухалися по Веселому цвинтарі. Для певності я тримав у руках добрячу ломаку. Схоже, такої оди радо-сті забуте кладовище ще не чуло. Аж ось і таємничий зака-пелок. З криками «За Україну! За її волю!» ми пропхалися крізь колючки й опинилися перед лазом, закиданим вже прив'ялими гілками. Одинока могила без хреста із повале-ним надгробком густо поросла плющем, а тому була майже непомітною.

— Хто лізе перший? — запитав риторично студент і, під-нявши грудку сухої глини, обережно її понюхав. Пахло тлін-ню і бомжами.

ЗМІСТ

<i>Розділ 1. Веселий цвинтар</i>	3
<i>Розділ 2. Змова</i>	8
<i>Розділ 3. Потойбіччя</i>	12
<i>Розділ 4. «Чорний орел»</i>	17
<i>Розділ 5. Зрада</i>	24
<i>Розділ 6. Удар № 2</i>	30
<i>Розділ 7. Передчуття</i>	34
<i>Розділ 8. Шкандаль</i>	42
<i>Розділ 9. Допит</i>	48
<i>Розділ 10. Труп</i>	60
<i>Розділ 11. Напад</i>	74
<i>Розділ 12. Талісман</i>	84
<i>Розділ 13. Двійник</i>	92
<i>Розділ 14. «Переселення душ»</i>	98
<i>Розділ 15. Старе фото</i>	106
<i>Розділ 16. І знову зникнення</i>	111
<i>Розділ 17. Перше прояснення</i>	119
<i>Розділ 18. Прокляття роду</i>	126
<i>Розділ 19. Напівкрадіжка</i>	134
<i>Розділ 19. Портрет із грецькими літерами</i>	145

<i>Розділ 21. Несподіваний напад</i>	152
<i>Розділ 22. Повішеник</i>	163
<i>Розділ 23. Вовковії</i>	176
<i>Розділ 24. Чорна вдова</i>	186
<i>Розділ 25. Погоня</i>	198
<i>Розділ 26. Шукайте жінку!</i>	212
<i>Розділ 27. Викрадення</i>	224
<i>Розділ 28. Нічні постріли</i>	234
<i>Розділ 29. Полон</i>	240
<i>Розділ 30. Капітан завдає удару</i>	247
<i>Розділ 31. Слово джентльмена</i>	254
<i>Розділ 32. «Кривавий Йончі»</i>	264
<i>Розділ 33. Вперед, в історію!</i>	272
<i>Епілог</i>	281